

Bruselj, 30. junij 2023
(OR. en)

11143/23

ECOFIN 668
UEM 202
SOC 494
EMPL 345
COMPET 689
ENV 768
EDUC 281
RECH 313
ENER 404
JAI 914
GENDER 145
ANTIDISCRIM 139
JEUN 183
SAN 420

DOPIS

Pošiljatelj:	Generalni sekretariat Sveta
Prejemnik:	Odbor stalnih predstavnikov/Svet
Št. predh. dok.:	9838/1/23 REV 1
Št. dok. Kom.:	COM(2023) 613 final
Zadeva:	PRIPOROČILO SVETA v zvezi z nacionalnim reformnim programom Cipra za leto 2023 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Cipra za leto 2023

V prilogi vam pošiljamo navedeni osnutek priporočila Sveta, o katerem sta razpravljala Svet in Evropski svet, temelji pa na predlogu Komisije COM(2023) 613 final.

PRIPOROČILO SVETA

z dne ...

v zvezi z nacionalnim reformnim programom Cipra za leto 2023 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Cipra za leto 2023

SVET EVROPSKE UNIJE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti člena 121(2) in člena 148(4) Pogodbe,

ob upoštevanju Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97 z dne 7. julija 1997 o okrepitvi nadzora nad proračunskim stanjem ter o nadzoru in usklajevanju gospodarskih politik¹ ter zlasti člena 5(2)Uredbe,

ob upoštevanju Uredbe (EU) št. 1176/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. novembra 2011 o preprečevanju in odpravljanju makroekonomskih neravnotežij² in zlasti člena 6(1) Uredbe,

ob upoštevanju priporočila Evropske komisije,

ob upoštevanju resolucij Evropskega parlamenta,

¹ UL L 209, 2.8.1997, str. 1.

² UL L 306, 23.11.2011, str. 25.

ob upoštevanju sklepov Evropskega sveta,
ob upoštevanju mnenja Odbora za zaposlovanje,
ob upoštevanju mnenja Ekonomsko-finančnega odbora,
ob upoštevanju mnenja Odbora za socialno zaščito,
ob upoštevanju mnenja Odbora za ekonomsko politiko,
ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta³, s katero je bil vzpostavljen mehanizem za okrevanje in odpornost (v nadaljnjem besedilu: mehanizem), je začela veljati 19. februarja 2021. Mehanizem državam članicam zagotavlja finančno podporo za izvajanje reform in naložb s pomočjo fiskalne spodbude, ki jo financira Unija. V skladu s prednostnimi nalogami evropskega semestra mehanizem prispeva h gospodarskemu in vključujočemu okrevanju ter izvajanju trajnostnih reform in naložb, ki spodbujajo rast, zlasti reform in naložb za promoviranje zelenega in digitalnega prehoda ter za povečanje odpornosti gospodarstev držav članic. Poleg tega prispeva h krepitvi javnih financ, spodbujanju rasti in ustvarjanja delovnih mest v srednje- in dolgoročnem obdobju, izboljševanju teritorialne kohezije v Uniji ter podpiranju nadaljnega izvajanja evropskega stebra socialnih pravic. V skladu s členom 11(2) Uredbe (EU) 2021/241 je bil najvišji finančni prispevek na državo članico v okviru mehanizma posodobljen 30. junija 2022.

³ Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost (UL L 57, 18.2.2021, str. 17).

- (2) Komisija je 22. novembra 2022 sprejela letni pregled trajnostne rasti za leto 2023, ki zaznamuje začetek evropskega semestra za usklajevanje ekonomskih politik za leto 2023. Evropski svet je 23. marca 2023 potrdil prednostne naloge iz letnega pregleda trajnostne rasti za leto 2023 v zvezi s štirimi razsežnostmi konkurenčne trajnostnosti. Komisija je 22. novembra 2022 na podlagi Uredbe (EU) št. 1176/2011 sprejela tudi poročilo o mehanizmu opozarjanja za leto 2023, v katerem je Ciper opredelila kot eno od držav članic, ki so jih morda prizadela neravnotežja ali za katere obstaja tveganje, da bi jih ta prizadela. Zato bi bilo treba opraviti poglobljeni pregled. Komisija je istega dne sprejela tudi mnenje o osnutku proračunskega načrta Cipra za leto 2023. Poleg tega je sprejela priporočilo za priporočilo Sveta o ekonomski politiki euroobmočja, ter predlog skupnega poročila o zaposlovanju za leto 2023, v katerem je analizirano izvajanje smernic za zaposlovanje in načel evropskega stebra socialnih pravic. Svet je priporočilo o ekonomski politiki euroobmočja⁴ (v nadaljnjem besedilu: priporočilo o euroobmočju iz leta 2023) sprejel 16. maja 2023, 13. marca 2023 pa skupno poročilo o zaposlovanju.
- (3) Čeprav gospodarstva Unije izkazujejo izredno odpornost, geopolitične razmere še naprej negativno vplivajo nanje. Ob trdni podpori, ki jo Unija izkazuje Ukrajini, je ekonomsko- in socialnopolitična agenda Unije v kratkoročnem obdobju osredotočena na zmanjšanje negativnega učinka energetskih šokov na ranljiva gospodinjstva in podjetja, v srednjeročnem obdobju pa na nadaljnja prizadevanja za uresničitev zelenega in digitalnega prehoda, za podpiranje trajnostne in vključujoče rasti, za zaščito makroekonomske stabilnosti ter za povečanje odpornosti. Močan poudarek je tudi na povečanju konkurenčnosti in produktivnosti Unije.

⁴ Priporočilo Sveta z dne 16. maja 2023 o ekonomski politiki euroobmočja (UL C 180, 23.5.2023, str. 1).

- (4) Komisija je 1. februarja 2023 izdala sporočilo z naslovom „Industrijski načrt v okviru zelenega dogovora za neto ničelno dobo“ (v nadaljnjem besedilu: industrijski načrt v okviru zelenega dogovora). Cilj industrijskega načrta v okviru zelenega dogovora je spodbuditi konkurenčnost neto ničelne industrije Unije in podpreti hiter prehod na podnebno nevtralnost. Načrt dopolnjuje tekoča prizadevanja v okviru evropskega zelenega dogovora in REPowerEU. Njegov cilj je tudi ustvariti bolj spodbudno okolje za povečanje proizvodne zmogljivosti Unije za neto ničelne tehnologije in izdelke, ki so potrebni za doseganje ambicioznih podnebnih ciljev Unije, ter zagotoviti dostop do ustreznih kritičnih surovin, vključno z diverzifikacijo virov, primernim izkoriščanjem geoloških virov v državah članicah in čim večjim recikliranjem surovin. Industrijski načrt v okviru zelenega dogovora temelji na štirih stebrih: predvidljivem in poenostavljenem regulativnem okolju, hitrejšem dostopu do financiranja, izboljšanju spretnosti ter odprti trgovini za odporne dobavne verige. Komisija je 16. marca 2023 objavila dodatno sporočilo z naslovom „Dolgoročna konkurenčnost EU: pogled v obdobje po letu 2030“, ki je sestavljeno na podlagi devetih dejavnikov, ki se medsebojno krepijo, in katerega cilj je oblikovati regulativni okvir, ki bo spodbujal rast. V njem so določene prednostne naloge politike, katerih cilj je dejavno zagotavljati strukturne izboljšave, dobro usmerjene naložbe in regulativne ukrepe za dolgoročno konkurenčnost Unije in njenih držav članic. Spodaj navedena priporočila pomagajo obravnavati te prednostne naloge.
- (5) Evropski semester za usklajevanje ekonomskih politik se tudi v letu 2023 razvija v skladu z izvajanjem mehanizma. Za izpolnjevanje prednostnih nalog politik v okviru evropskega semestra je še vedno bistveno, da se v celoti izvajajo načrti za okrevanje in odpornost, saj so v njih obravnavana vsa zadevna specifična priporočila za države, izdana v zadnjih letih, ali znaten del teh priporočil. Specifična priporočila za države iz let 2019, 2020 in 2022 ostajajo enako relevantna tudi za načrte za okrevanje in odpornost, kot so bili dopolnjeni, posodobljeni ali spremenjeni v skladu s členi 14, 18 in 21 Uredbe (EU) 2021/241.

- (6) Cilj Uredbe (EU) 2023/435 Evropskega parlamenta in Sveta⁵ (v nadaljnjem besedilu: uredba REPowerEU), ki je bila sprejeta 27. februarja 2023, je čim prej postopno odpraviti odvisnost Unije od uvoza ruskih fosilnih goriv. To bo prispevalo k energetske varnosti in diverzifikaciji oskrbe Unije z energijo, hkrati pa povečalo uporabo energije iz obnovljivih virov, zmogljivosti za shranjevanje energije in energetske učinkovitost. Uredba REPowerEU državam članicam omogoča, da v svoje nacionalne načrte za okrevanje in odpornost vključijo novo poglavje REPowerEU za financiranje ključnih reform in naložb, ki bodo pomagale doseči cilje REPowerEU. Te reforme in naložbe bodo prispevale tudi h krepitvi konkurenčnosti neto ničelne industrije Unije, kot je opredeljena v industrijskem načrtu v okviru zelenega dogovora, ter obravnavale specifična priporočila za države v zvezi z energijo, izdana državam članicam v letu 2022 oziroma po potrebi v letu 2023. Uredba REPowerEU uvaja novo kategorijo nepovratne finančne podpore, ki je na voljo državam članicam za financiranje novih reform in naložb, povezanih z energijo, v okviru njihovih načrtov za okrevanje in odpornost.

⁵ Uredba (EU) 2023/435 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. februarja 2023 o spremembi Uredbe (EU) 2021/241 glede poglavij REPowerEU v načrtih za okrevanje in odpornost ter spremembi uredb (EU) št. 1303/2013, (EU) 2021/1060 in (EU) 2021/1755 ter Direktive 2003/87/ES (UL L 63, 28.2.2023, str. 1).

- (7) Komisija je 8. marca 2023 sprejela sporočilo s smernicami za fiskalno politiko za leto 2024 (v nadaljnjem besedilu: sporočilo z dne 8. marca 2023). Njegov cilj je podpreti države članice pri pripravi programov stabilnosti in konvergenčnih programov ter s tem okrepiti usklajevanje politik. Komisija je v njem spomnila, da bo splošna odstopna klavzula Pakta za stabilnost in rast deaktivirana konec leta 2023. Pozvala je, naj se v obdobju 2023–2024 vodijo fiskalne politike, ki bodo zagotavljale srednjeročno vzdržnost dolga in trajnostno povečanje potencialne rasti, države članice pa, naj v svojih programih stabilnosti in konvergenčnih programih za leto 2023 določijo, kako bodo njihovi fiskalni načrti zagotovili upoštevanje referenčne vrednosti v višini 3 % bruto domačega proizvoda (BDP) iz Pogodbe ter na srednji rok verodostojno in nadaljnje zmanjševanje dolga ali ohranjanje preudarne ravni dolga. Komisija je države članice tudi pozvala, naj postopno odpravijo nacionalne fiskalne ukrepe, uvedene za zaščito gospodinjstev in podjetij pred šokom zaradi cen energije, ter pri tem začnejo z najmanj ciljno usmerjenimi. Navedla je, da bi morale države članice podpirne ukrepe, če bi jih bilo treba ob vnovičnih pritiskih zaradi cen energije podaljšati, boljše ciljno usmeriti v ranljiva gospodinjstva in podjetja. Komisija je predlagala, da bi bila priporočila glede javnih financ kvantitativna in diferencirana. Nadalje bi bila skladno z njenim predlogom v sporočilu z dne 9. novembra 2022 o usmeritvah za reformo okvira ekonomskega upravljanja EU priporočila glede javnih financ oblikovana na podlagi neto primarnih odhodkov. Priporočila je, naj vse države članice še naprej ščitijo nacionalno financirane naložbe in zagotavljajo učinkovito uporabo mehanizma in drugih sredstev Unije, zlasti v luči zelenega in digitalnega prehoda ter ciljev glede odpornosti. Komisija je navedla, da bo Svetu predlagala, naj spomladi 2024 na podlagi podatkov o realizaciji za leto 2023 in v skladu z obstoječimi pravnimi določbami začne postopke v zvezi s čezmernim primanjkljajem, ki temeljijo na primanjkljaju.

- (8) Komisija je 26. aprila 2023 predstavila zakonodajne predloge za izvedbo celovite reforme pravil Unije o ekonomskem upravljanju. Osrednji cilj predlogov je z reformami in naložbami okrepiti vzdržnost javnega dolga in spodbujati trajnostno in vključujočo rast v vseh državah članicah. Komisija se v svojih predlogih zavzema za izboljšanje nacionalne odgovornosti, poenostavitev okvira in premik k večji srednjeročni osredotočenosti, v povezavi z učinkovitim in skladnejšim izvrševanjem. V skladu s sklepi Sveta z dne 14. marca 2023 o usmeritvah za reformo okvira ekonomskega upravljanja EU je cilj zakonodajno delo zaključiti še v letu 2023.
- (9) Ciper je 17. maja 2021 v skladu s členom 18(1) Uredbe (EU) 2021/241 Komisiji predložil nacionalni načrt za okrevanje in odpornost. Komisija je na podlagi člena 19 Uredbe (EU) 2021/241 ocenila ustreznost, uspešnost, učinkovitost in skladnost načrta za okrevanje in odpornost ob upoštevanju smernic za ocenjevanje iz Priloge V k navedeni uredbi. Svet je 28. julija 2021 sprejel Izvedbeni sklep o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Ciper⁶. Izplačilo obrokov je pogojeno s sprejetjem sklepa Komisije v skladu s členom 24(5) Uredbe (EU) 2021/241, v katerem je navedeno, da je Ciper zadovoljivo izpolnil ustrezne mejnike in cilje, določene v Izvedbenem sklepu Sveta. Zadovoljiva izpolnitev temelji na predpostavki, da doseženi prehodni mejniki in cilji niso bili izničeni.

⁶ Dok. ST 10686/2021; dok. ST 10686/2021 ADD 1.

- (10) Ciper je 9. maja 2023 predložil nacionalni reformni program za leto 2023, 2. maja 2023 pa program stabilnosti za leto 2023 v skladu s členom 4(1) Uredbe (ES) št. 1466/97. Programa sta bila ocenjena skupaj, da bi se upoštevala njuna medsebojna povezanost. V skladu s členom 27 Uredbe (EU) 2021/241 nacionalni reformni program za leto 2023 odraža tudi polletno poročanje Cipra o napredku pri uresničevanju načrta za okrevanje in odpornost.
- (11) Komisija je 24. maja 2023 objavila poročilo o državi za Ciper za leto 2023. V njem je ocenila napredek Cipra pri izvajanju zadevnih specifičnih priporočil za državo, ki jih je Svet sprejel med letoma 2019 in 2022, ter izvajanje načrta za okrevanje in odpornost na Cipru. Na podlagi te analize so bile v poročilu o državi opredeljene vrzeli v zvezi z izzivi, ki jih načrt za okrevanje in odpornost ne obravnava ali jih obravnava le delno, pa tudi novi in nastajajoči izzivi. V njem je bil ocenjen tudi napredek Cipra pri izvajanju evropskega stebra socialnih pravic in pri doseganju krovnih ciljev Unije glede zaposlovanja, spretnosti in zmanjševanja revščine, pa tudi napredek pri uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja Združenih narodov.

(12) Komisija je za Ciper opravila poglobljeni pregled v skladu s členom 5 Uredbe (EU) št. 1176/2011 in rezultate objavila 24. maja 2023. Ugotovila je, da na Cipru obstajajo makroekonomska neravnotežja. Ranljivosti, povezane z zasebnim, javnim in zunanjim dolgom, so se na splošno zmanjšale, vendar so še vedno zaskrbljujoče. Visoki dolgovi, vključno z nedonosnimi posojili, so se znatno zmanjšali in pričakuje se, da se bodo zmanjševali še naprej, medtem ko primanjkljaji na tekočem računu ostajajo težava. Zasebni dolg se zmanjšuje od leta 2015, razen v letu 2020 v času krize zaradi COVID-19, in naj bi se v letih 2023 in 2024 še naprej zmanjševal ob podpori nominalne rasti BDP. Vendar bi višje obrestne mere lahko povzročile pritisk na servisiranje dolga, saj prevladujejo posojila s spremenljivo obrestno mero. Na stanje zasebnega in zunanjega dolga vpliva prisotnost subjektov s posebnim namenom na Cipru, ki dvigujejo ravni dolga, vendar predstavljajo omejeno tveganje za gospodarstvo. Nedonosna posojila pri bankah so se v zadnjih letih močno zmanjšala zaradi njihove prodaje, odpisov, odplačil denarnih sredstev, sanacije in konverzije dolga v lastniški delež. Javni dolg se stalno zmanjšuje in je padel pod raven pred pandemijo, v letih 2023 in 2024 pa naj bi se še zmanjšal. Kljub okrevanju turizma se je velik primanjkljaj na tekočem računu v letu 2022 še povečal, kar odraža močno domače povpraševanje in visoke cene energije, sicer naj bi se v letih 2023 in 2024 nekoliko zmanjšal, vendar naj bi ostal velik. Odziv politike je bil ugoden. Več ukrepov, vključenih v načrt za okrevanje in odpornost, naj bi prispevalo k diverzifikaciji gospodarstva, podprlo rast izvoza in ublažilo prekomerno odvisnost od uvoza nafte. V okviru načrta za okrevanje in odpornost je bil sredi leta 2022 sprejet sveženj sprememb zakonov o podjetjih, ki pridobivajo kredite, in skrbnikih kreditov, da bi se izboljšalo njihovo delovno okolje in podprlo zmanjšanje obsega nedonosnih posojil. Po več podaljšanjih se je začasna ustavitev postopkov izvršbe končala februarja letos. Učinkovit okvir za postopke izvršbe je ključnega pomena za spodbujanje posojilojemalcev k sodelovanju pri prestrukturiranju posojil, za dodatno zmanjšanje obsega nedonosnih posojil v gospodarstvu, za prispevanje k manjši zasebni zadolženosti in za izboljšanje plačilne discipline.

- (13) Glede na podatke, ki jih je potrdil Eurostat, se je saldo sektorja država na Cipru izboljšal, in sicer je s primanjkljaja v višini 2,0 % BDP v letu 2021 prešel na presežek v višini 2,1 % v letu 2022, dolg sektorja država pa se je zmanjšal s 101,2 % BDP konec leta 2021 na 86,5 % konec leta 2022.
- (14) Na saldo sektorja država so vplivali ukrepi fiskalne politike, sprejeti za ublažitev gospodarskega in socialnega učinka zvišanja cen energije. V letu 2022 so taki ukrepi fiskalne politike, ki zmanjšujejo prihodke, vključevali znižanje trošarine za gorivo (bencin in dizelsko gorivo za 7 centov na liter ter gorivo za ogrevanje za 5,37 centa na liter) za vse potrošnike in znižanje stopnje DDV na porabo električne energije v gospodinjstvih z 19 % na 9 % (z dodatnim znižanjem za ranljiva gospodinjstva na 5 %), medtem ko so taki ukrepi fiskalne politike, ki povečujejo odhodke, vključevali subvencioniranje povišanja tarif električne energije, ki je zajemalo od 50 % do 100 % povišanja. Za izvajanje tega ukrepa subvencioniranja vlada plačuje ciprskemu organu za električno energijo, ki je v celoti v državni lasti. Komisija ocenjuje neto proračunske stroške vseh teh ukrepov v letu 2022 na 0,7 % BDP. Na saldo sektorja država so vplivali tudi proračunski stroški zagotavljanja začasne zaščite razseljenim osebam iz Ukrajine, ki so v letu 2022 ocenjeni na 0,1 % BDP. Hkrati so se ocenjeni stroški začasnih nujnih ukrepov v zvezi s krizo zaradi COVID-19 zmanjšali s 2,9 % v letu 2021 na 0,3 % BDP v letu 2022.
- (15) Svet je 18. junija 2021 priporočil⁷, da Ciper v letu 2022 ohrani spodbujevalno fiskalno naravnost, tudi zahvaljujoč spodbudi, ki jo zagotavlja mehanizem, in vztraja pri nacionalno financiranih naložbah.

⁷ Priporočilo Sveta z dne 18. junija 2021 z mnenjem Sveta o programu stabilnosti Cipra za leto 2021 (UL C 304, 29.7.2021, str. 58).

- (16) Po ocenah Komisije je bila fiskalna naravnost⁸ v letu 2022 nevtralna, kar je bilo ustrezno glede na visoko inflacijo. Skladno s priporočilom Sveta je Ciper okrevanje še naprej podpiral z naložbami, ki naj bi se financirale iz mehanizma. Odhodki, ki se financirajo z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma in drugimi sredstvi Unije, so v letu 2022 znašali 1,4 % BDP (v letu 2021 pa 1,6 % BDP). Zmanjšanje odhodkov, financiranih z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugimi sredstvi Unije v letu 2022, je bilo posledica začetne faze novega programskega obdobja za druge sklade Unije. Restriktiven učinek nacionalno financiranih naložb na fiskalno naravnost je znašal 0,1 odstotne točke⁹. Ciper torej ni ohranil nacionalno financiranih naložb, kar ni v skladu s priporočilom Sveta. Hkrati je imela rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez novih ukrepov na strani prihodkov) nevtralen učinek na fiskalno naravnost. Ciper je zato zadostno nadzoroval rast nacionalno financiranih tekočih odhodkov.
- (17) Makroekonomski scenarij, na katerem temeljijo proračunske projekcije v programu stabilnosti za leto 2023 je ugodnejši od spomladanske napovedi Komisije 2023 za leto 2023, zatem pa skladen z njo. Vlada napoveduje, da bo realni BDP v letu 2023 zrasel za 2,8 %, v letu 2024 pa za 3,0 %. Za primerjavo: spomladanska napoved Komisije 2023 predvideva šibkejšo realno rast BDP v višini 2,3 % v letu 2023 in 2,7 % v letu 2024, predvsem zaradi manjšega prispevka domačega povpraševanja k rasti.

⁸ Fiskalna naravnost se meri kot sprememba primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov), brez začasnih nujnih ukrepov, povezanih s krizo zaradi COVID-19, vendar vključno z odhodki, ki se financirajo z nepovratno podporo (nepovratnimi sredstvi) iz mehanizma in drugimi sredstvi Unije, glede na srednjeročno potencialno rast. Za več podrobnosti glej okvir 1 v fiskalnih statističnih tabelah.

⁹ Ekspanziven učinek drugih nacionalno financiranih naložb v osnovna sredstva je znašal 0,2 odstotne točke BDP.

- (18) Vlada v programu stabilnosti za leto 2023 pričakuje, da se bo presežek sektorja država rahlo zmanjšal z 2,1 % BDP v letu 2022 na 2,0 % BDP v letu 2023. Glede na program stabilnosti za leto 2023 naj bi se dolg sektorja država kot odstotek BDP zmanjšal z 86,5 % konec leta 2022 na 81,1 % konec leta 2023. V spomladanski napovedi Komisije 2023 je za leto 2023 predviden javnofinančni presežek v višini 1,8 % BDP. To je v skladu s presežkom, napovedanim v programu stabilnosti za leto 2023. Spomladanska napoved Komisije 2023 predvideva podoben dolg sektorja država kot odstotek BDP, in sicer v višini 80,4 % BDP konec leta 2023.
- (19) Pričakuje se, da bodo na saldo sektorja država v letu 2023 še naprej vplivali fiskalni ukrepi, sprejeti za ublažitev gospodarskega in socialnega učinka zvišanja cen energije. Gre za ukrepe, ki so bili podaljšani od leta 2022, zlasti znižanje trošarine za gorivo za vse potrošnike in subvencioniranje povišanja tarif električne energije. Glede na spomladansko napoved Komisije 2023 naj bi neto proračunski stroški podpornih ukrepov v letu 2023 znašali 0,4 % BDP¹⁰. Zdi se, da večina ukrepov v letu 2023 ni usmerjena v najranljivejša gospodinjstva ali podjetja, obenem pa marsikateri med njimi ne ohranja v celoti cenovnega signala za zmanjšanje povpraševanja po energiji in povečanje energetske učinkovitosti. Zato je znesek ciljno usmerjenih podpornih ukrepov, ki ga je treba upoštevati pri oceni skladnosti s Priporočilom Sveta z dne 12. julija 2022¹¹, v spomladanski napovedi Komisije 2023 ocenjen na 0,0 % BDP v letu 2023 (v primerjavi z 0,1 % BDP v letu 2022).

¹⁰ Podatki predstavljajo raven letnih proračunskih stroškov navedenih ukrepov, vključno s tekočimi prihodki in odhodki ter po potrebi ukrepi v zvezi z naložbami v osnovna sredstva.

¹¹ Priporočilo Sveta z dne 12. julija 2022 v zvezi z nacionalnim reformnim programom Cipra za leto 2022 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Cipra za leto 2022 (UL C 334, 1.9.2022, str. 104).

- (20) V svojem priporočilu je Svet 12. julija 2022 Cipru priporočil, naj sprejme ukrepe za zagotovitev, da bo v letu 2023 rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov v skladu s splošno nevtralno naravnostjo politike¹², ob upoštevanju nadaljnje začasne in ciljno usmerjene podpore gospodinjstvom in podjetjem, ki so najbolj ranljiva za povišanja cen energije, ter ljudem, ki bežijo iz Ukrajine. Ciper bi moral biti pripravljen prilagoditi trenutno porabo spreminjajočim se razmeram. Cipru je bilo priporočeno tudi, naj razširi javne naložbe za zeleni in digitalni prehod ter energetske varnost, ob upoštevanju pobude REPowerEU, med drugim tudi z uporabo mehanizma in drugih sredstev Unije.
- (21) Glede na spomladansko napoved Komisije 2023 naj bi bila fiskalna naravnost v letu 2023 pretežno nevtralna (-0,1 % BDP). To sledi nevtralni fiskalni naravnosti v letu 2022 (0,0 % BDP). Rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov) naj bi imela v letu 2023 nevtralen učinek na fiskalno naravnost v višini 0,0 % BDP. To vključuje znižanje stroškov ciljno usmerjenih podpornih ukrepov za gospodinjstva in podjetja, ki so najbolj ranljiva za povišanje cen energije, za 0,1 % BDP. Napovedana rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov je torej v skladu s Priporočilom Sveta z dne 12. julija 2022. Odhodki, ki se financirajo z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma in drugimi sredstvi Unije, naj bi v letu 2023 znašali 0,8 % BDP, nacionalno financirane naložbe pa naj bi na fiskalno naravnost imele ekspanziven učinek v višini 0,8 odstotne točke.¹³ Zato Ciper načrtuje financiranje dodatnih naložb prek mehanizma in drugih sredstev Unije, ohranile pa naj bi se nacionalno financirane naložbe. Ciper načrtuje financiranje javnih naložb za zeleni in digitalni prehod ter za energetske varnost, kot so sistem upravljanja trga za ciprski trg električne energije, gradnja novih energetsko učinkovitih stavb, vključno z novo psihiatrično bolnišnico, izboljšanje energetske učinkovitosti šol ter povečanje zanesljivosti oskrbe z vodo v regijah Nikozija in Larnaka z gradnjo zbiralnika, ki se delno financirajo iz mehanizma in drugih sredstev Unije.

¹² Glede na spomladansko napoved Komisije iz leta 2023 je srednjeročna (10-letna povprečna) potencialna rast BDP Cipra, ki se uporablja za merjenje fiskalne naravnosti, nominalno ocenjena na 8,2 %.

¹³ Druge nacionalno financirane naložbe v osnovna sredstva naj bi imele nevtralen učinek v višini 0,0 odstotne točke BDP.

- (22) Glede na program stabilnosti za leto 2023 naj bi se presežek sektorja država v letu 2024 povečal na 2,3 % BDP. Povečanje v letu 2024 je predvsem posledica povečanja prispevkov za socialno varnost od 1. januarja 2024. Glede na program stabilnosti za leto 2023 se pričakuje, da se bo dolg sektorja država kot odstotek BDP konec leta 2024 zmanjšal na 72,9 %. Na podlagi ukrepov politike, znanih na presečni datum napovedi, spomladanska napoved Komisije 2023 v letu 2024 predvideva javnofinančni primanjkljaj v višini 2,1 % BDP. To je v skladu s presežkom, napovedanim v programu stabilnosti za leto 2023. Spomladanska napoved Komisije 2023 predvideva podoben dolg sektorja država kot odstotek BDP, in sicer v višini 72,5 % BDP konec leta 2024.
- (23) V programu stabilnosti je predvideno postopno opuščanje vseh energetskega podpornih ukrepov v letu 2024. Tudi Komisija predvideva popolno postopno odpravo energetskega podpornih ukrepov v letu 2024. To temelji na predpostavki, da se cene energije ne bodo ponovno povišale.
- (24) V programu namerava Ciper v letu 2023 doseči srednjeročni proračunski cilj, tj. strukturni proračunski saldo v višini 0,0 % BDP, ter ga v preostalem programskem obdobju ohraniti. Glede na spomladansko napoved Komisije 2023 naj bi strukturni saldo znašal +0,9 % BDP v letu 2023 in +1,3 % BDP v letu 2024, kar je nad srednjeročnim proračunskim ciljem. Preudarna fiskalna politika v letu 2024 bo prispevala tudi k okrepitvi zunanega položaja.
- (25) Ob predpostavki nespremenjenih politik spomladanska napoved Komisije 2023 predvideva, da se bodo neto nacionalno financirani primarni odhodki¹⁴ v letu 2024 povečali za 3,6 %.
- (26) Glede na program stabilnosti za leto 2023 naj bi se javne naložbe zmanjšale s 3,0 % BDP v letu 2023 na 2,8 % BDP v letu 2024. Manjše naložbe odražajo stalno nominalno raven naložb pri višjem BDP.

¹⁴ Neto primarni odhodki so opredeljeni kot nacionalno financirani odhodki brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov ter brez odhodkov za obresti in odhodkov za ciklično brezposelnost.

- (27) V programu stabilnosti za leto 2023 je opisana srednjeročna fiskalna usmeritev do leta 2026. V skladu s programom stabilnosti za leto 2023 naj bi presežek sektorja država ostal nespremenjen pri 2,3 % BDP v letu 2025 in se povečal na 2,4 % do leta 2026. Saldo sektorja država naj bi torej v programskem obdobju dosegel ustrezno referenčno vrednost iz Pogodbe. Glede na program stabilnosti za leto 2023 naj bi se dolg sektorja država kot odstotek BDP zmanjšal s 72,9 % konec leta 2024 na 60,1 % do konca leta 2026.
- (28) V skladu s členom 19(3), točka (b), Uredbe (EU) 2021/241 in merilom 2.2 iz Priloge V k Uredbi načrt za okrevanje in odpornost vključuje obsežen nabor reform in naložb, ki se vzajemno krepijo in ki jih je treba izvesti do leta 2026. Načrt Cipra za okrevanje in odpornost se izvaja, čeprav s tveganjem, da bo prišlo do nekaterih zamud. Ciper je predložil en zahtevek za plačilo, ki ustreza 14 mejnikom iz načrta za okrevanje in odpornost, skupno izplačilo pa je znašalo 85 milijonov EUR. Ciprski načrt za okrevanje in odpornost je razmeroma obsežen in zapleten. Da bi se čim bolj zmanjšalo tveganje za zamude, sta ključnega pomena dobro upravljanje in stalno spremljanje načrta za okrevanje in odpornost. Ciprski načrt za okrevanje in odpornost naj bi bil dopolnjen, da bi vključeval ukrepe REPowerEU in upošteval znižani najvišji finančni prispevek. Hitra vključitev novega poglavja REPowerEU v načrt za okrevanje in odpornost bo omogočila financiranje dodatnih reform in naložb v podporo strateškim ciljem Cipra na področju energije in zelenega prehoda. Sistematično in učinkovito vključevanje lokalnih in regionalnih organov, socialnih partnerjev in drugih ustreznih deležnikov ostaja pomembno za uspešno izvajanje načrta za okrevanje in odpornost ter drugih ekonomskih politik in politik zaposlovanja, ki presegajo načrt, da se zagotovi široko prevzemanje odgovornosti za celoten program politik.

- (29) Komisija je vse programske dokumente Cipra za kohezijsko politiko odobrila leta 2022. Nadaljevanje hitrega izvajanja programov kohezijske politike ob dopolnjevanju in v sinergiji z načrtom za okrevanje in odpornost, vključno s poglavjem REPowerEU, je ključnega pomena za doseg zelenega in digitalnega prehoda, povečanje gospodarske in socialne odpornosti ter zagotovitev uravnoteženega teritorialnega razvoja na Cipru.
- (30) Poleg gospodarskih in socialnih izzivov, obravnavanih v načrtu za okrevanje in odpornost ter programih kohezijske politike, se Ciper sooča z vrsto dodatnih izzivov, povezanih s poslovnim okoljem, zlasti v zvezi z upravljanjem subjektov v državni lasti, uvedbo obnovljivih virov energije, nadgradnjo in posodobitvijo elektroenergetskega omrežja, energetskimi povezavami, energetske učinkovitostjo, trajnostnim prometom in spretnostmi, potrebnimi za zeleni prehod.

(31) V sistemu upravljanja obstajajo vrzeli v zvezi z mednarodnimi standardi, na primer smernicami OECD o korporativnem upravljanju subjektov v državni lasti ter naborom orodij Svetovne banke za korporativno upravljanje subjektov v državni lasti. Zlasti bi se z večjo preglednostjo finančne uspešnosti in javnih ciljev ter večjo odgovornostjo zanje povečali učinkovitost in uspešnost subjektov v državni lasti, pa tudi izvajanje dobrih praks, kot je pregleden in na dosežkih temelječ postopek za imenovanja v upravljaljske organe tovrstnih subjektov. Trenutno stanje bi se izboljšalo tudi s prenosom funkcije lastništva subjektov v državni lasti s politično usmerjenih resornih ministrstev na namenski osrednji centralni organ ali vsaj z ustanovitvijo centralizirane nadzorne enote na ministrstvu za finance. Izboljšanje upravljanja bi pomagalo zagotoviti, da se pravočasno zaključijo ključni projekti javnih naložb subjektov v državni lasti, kar bi potem olajšalo zeleni in digitalni prehod. Z ukrepanjem v zvezi s subjekti v državni lasti bi upravljanje na Cipru postalo učinkovitejše, trg za lokalna in tuja podjetja pa pravičnejši in preglednejši. To je v skladu s cilji dolgoročne strategije za Ciper in akcijskim načrtom, na katerem ta strategija temelji (v okviru področja pobude za posodobitev polvladnih organizacij in ustvarjanje ustreznih spodbud za inovacije in učinkovitost). Politike za izboljšanje upravljanja subjektov v državni lasti lahko prispevajo tudi k večji učinkovitosti javnega sektorja. Ciper je Mednarodni denarni sklad zaprosil za tehnično pomoč glede upravljanja subjektov v državni lasti.

(32) Polni potencial obnovljivih virov energije na Cipru bi se lahko dodatno izkoristil, zlasti z nadaljnjimi naložbami v nadgradnjo in posodobitev elektroenergetskega omrežja ter obrati za omrežno shranjevanje energije. Ustrezni ekonomski instrumenti za pospešitev uvedbe obnovljivih virov energije so lahko pogodbe o nakupu električne energije in pogodbe na razliko. Ciper trenutno ne uporablja plina, nafta pa predstavlja 83,2 % celotne strukture oskrbe z energijo. Glede na zelo nihajoče cene energije na svetovnih trgih je za vzdržnost ciprskega gospodarstva bistveno, da zmanjša svojo močno odvisnost od nafte, ki jo v celoti uvaža. Za diverzifikacijo oskrbe z energijo in zmanjšanje odvisnosti od uvoza bi bilo koristno, če bi Ciper vzpostavil elektroenergetske povezave, razvijal obnovljive vire energije ter vlagal v novo infrastrukturo in omrežja. Poleg tega bi se lahko razširile in pospešile politike za energetske učinkovitost, da bi se omejila rast porabe energije. Ukrepi za energetske učinkovitost naj bi prispevali tudi k odpravljanju energetske revščine, s katero se sooča velik delež prebivalstva (19,4 % leta 2021), po potrebi tudi z uporabo sredstev kohezijske politike. Ciper bi imel koristi od prehoda na trajnostni promet. Trenutno je otok odvisen od zasebnega prevoza, celotni prometni sektor pa je bil leta 2020 odgovoren za 21 % vseh emisij toplogrednih plinov, medtem ko je delež novih registriranih električnih vozil in polnilnih mest na vozilo najnižji v Uniji. Za uskladitev Cipra s cilji svežnja „Pripravljeni na 55“ je treba okrepiti prizadevanja za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov ter povečanje energije iz obnovljivih virov in energetske učinkovitosti.

- (33) Pomanjkanje delovne sile in spretnosti v sektorjih in poklicih, ki so ključni za zeleni prehod, med drugim v proizvodnji ter pri namestitvi in vzdrževanju neto ničelnih tehnologij, je ovira pri prehodu na neto ničelno gospodarstvo. Leta 2022 je v več poklicih, ki zahtevajo posebne spretnosti ali znanje za zeleni prehod, primanjkovalo delovne sile, v ključnih sektorjih (na primer gradbeništvu in proizvodnji) pa se je povišala stopnja prostih delovnih mest. Visokokakovostni sistemi izobraževanja in usposabljanja, ki se odzivajo na spreminjajoče se potrebe trga dela, ter ciljno usmerjeni ukrepi izpopolnjevanja in preusposabljanja so ključni za zmanjšanje pomanjkanja spretnosti ter spodbujanje vključevanja in prerazporejanja delovne sile. Da bi se sprostila neizkoriščena ponudba delovne sile, morajo biti ti ukrepi dostopni, zlasti za posameznike ter v sektorjih in regijah, ki jih bo zeleni prehod najbolj prizadel.
- (34) Svet je ob upoštevanju ocene Komisije preučil program stabilnosti za leto 2023, njegovo mnenje¹⁵ pa je izraženo v priporočilu 1.

¹⁵ V skladu s členom 5(2) in členom 9(2) Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97.

- (35) Zaradi tesne medsebojne povezanosti gospodarstev držav članic euroobmočja in njihovega skupnega prispevka k delovanju ekonomske in monetarne unije je Svet priporočil, da države članice euroobmočja tudi prek svojih načrtov za okrevanje in odpornost ukrepajo tako, da (i) v letu 2023 ohranijo vzdržnost dolga in se vzdržijo širše osnovane podpore agregatnemu povpraševanju, bolj ciljno usmerijo fiskalne ukrepe, sprejete za ublažitev učinka visokih cen energije, ter razmislijo o ustreznih načinih za postopno odpravo podpore, ko se bodo pritiski na cene energije zmanjšali; (ii) ohranijo visoko raven javnih naložb in spodbujajo zasebne naložbe za podporo zelenemu in digitalnemu prehodu; (iii) podprejo razvoj plač, ki blaži izgubo kupne moči, hkrati pa omejuje sekundarne učinke na inflacijo, nadalje izboljšajo aktivne politike trga dela in poskušajo odpraviti pomanjkanje spretnosti; (iv) izboljšajo poslovno okolje in zagotovijo, da bo energetska podpora podjetjem stroškovno učinkovita, začasna in usmerjena na podjetja, ki so sposobna preživeti, ter da ohranja spodbude za zeleni prehod, ter (v) ohranijo -makrofinančno stabilnost in spremljajo tveganja, pri tem pa nadaljujejo delo za dokončanje bančne unije. Kar zadeva Ciper, priporočila 1, 2, 3 in 4 prispevajo k izvajanju prvega, drugega, tretjega in četrtega priporočila iz priporočila glede euroobmočja za leto 2023.
- (36) Svet je ob upoštevanju poglobljenega pregleda Komisije in njene ocene preučil nacionalni reformni program za leto 2023 in program stabilnosti za leto 2023. Njegova priporočila v skladu s členom 6 Uredbe (EU) št. 1176/2011 so izražena v priporočilu 1. Politike iz priporočila 1 prispevajo k obravnavanju ranljivosti, povezanih z visokim zasebnim, javnim in zunanjim dolgom. Priporočilo 2 prispeva k obravnavanju priporočila 1. Politike iz priporočila 1 prispevajo k odpravljanju neravnotežij in izvajanju priporočil iz priporočila glede euroobmočja za leto 2023 v skladu z uvodno izjavo 35 –

PRIPOROČA, da Ciper v letih 2023 in 2024 ukrepa tako, da:

1. v letih 2023 in 2024 čim prej postopoma odpravi veljavne izredne energetske podporne ukrepe; če bodo zaradi ponovnih zvišanj cen energije potrebni novi ali nadaljnji podporni ukrepi, zagotovi, da bodo ti podporni ukrepi usmerjeni v zaščito ranljivih gospodinjstev in podjetij, da bodo fiskalno vzdržni in da bodo ohranili spodbude za varčevanje z energijo; ob ohranjanju trdnega fiskalnega položaja v letu 2024 vztraja pri nacionalno financiranih javnih naložbah in zagotovi učinkovito črpanje nepovratnih sredstev iz mehanizma in drugih sredstev Unije, zlasti za spodbujanje zelenega in digitalnega prehoda;

pospeši znižanje zasebnega dolga, med drugim z izvajanjem učinkovitega okvira za postopke izvršbe;

v obdobju po letu 2024 še naprej izvaja naložbe in reforme, ki spodbujajo večjo trajnostno rast, in ohranja preudaren srednjeročni fiskalni položaj;
2. pospeši izvajanje načrta za okrevanje in odpornost, tudi z zagotovitvijo ustrezne upravne zmogljivosti, ter hitro dokonča poglavje REPowerEU, da bi se lahko čim prej začel izvajati; nadaljuje hitro izvajanje programov kohezijske politike ob tesnem dopolnjevanju in v sinergiji z načrtom za okrevanje in odpornost;
3. sprejme ukrepe za izboljšanje upravljanja subjektov v državni lasti v skladu z mednarodnimi standardi;

4. zmanjša odvisnost od fosilnih goriv in diverzificira oskrbo z energijo; bolje izkoristi vse možnosti za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov ter pospeši uvedbo obnovljivih virov energije z ustreznimi ekonomskimi instrumenti in nadaljnjimi naložbami v nadgradnjo in posodobitev elektroenergetskega omrežja, vključno z obrati za shranjevanje energije; pospeši razvoj elektroenergetskih povezav; razširi in pospeši ukrepe za energetske učinkovitost, med drugim za odpravo energetske revščine; razširi in pospeši prehod na trajnostni promet; okrepi prizadevanja politik, namenjena zagotavljanju in pridobivanju spretnosti in kompetenc, potrebnih za zeleni prehod.

V Bruslju,

Za Svet

predsednik/predsednica
